

עוצי השרה

מבית מכון - 'מדרגניתא דרבי מאיר'

להוצאת תורות רבות"ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

• פרשת ואתחנן - נחמו תשפ"ג • שנה ב' גליון צ"ד •

שרה הנוטה

מוכרח להיות ג"כ שיעקב אבינו ע"ה שהוא עמוד האמת ג"כ קאי ואינו מתבטל לעולם, ועל כן בהכרח להיות דיעקב אבינו לא מת.

עיקר הדביקות בהבורא ית' הוא על ידי תפלה ותורה

אמנם יש לאדם לומר כי הדביקות בבורא ית' באופן רוחני הוא קשה מאד, כי הקדוש ברוך הוא גבהו דרכיו מדרכינו ואין לנו שום שייכות והשגה בו ית', והאיך יוכל האדם שהוא קרוץ מחומר להיות מקושר ומדובק בו ית'.

על זה אמר הכתוב "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כד' אלוקיני בכל קראינו אליו", כי אף שהקדוש ברוך הוא בוודאי אין בו שום השגה ומושג כלל, אך מכל מקום הוא ית' נתן לנו הדרך הנכונה להיות דבוק וקשור בו, והאיך הוא קרוב אלינו "בכל קראינו אליו" והיינו על ידי התפלה שמתפללים אליו, גם יאמר 'בכל קראינו אליו' היינו על ידי עסק התורה כי התורה הק' נקראת 'מקרא' כשאיננו בספה"ק שהוא משום שהלומד את התורה הק' הרי הוא קורא להקדוש ברוך הוא בשמותיו, וממילא זהו 'בכל קראינו אליו' היינו שהוא קורא לו על ידי התורה.

ועל ידי כך אפשר לו לאדם להיות דבוק בבורא ית' בדביקות אמיתית ורוחנית ועל ידי זה יתקיים בו הנאמר 'ואתם הדבקים בד' אלוקיכם חיים כולכם היום' כי כביכול מה הוא ית' נצחי אף הדבק בו נעשה נצח.

{ליקוטי 'מאור ישראל' רבינו מהר"י זצוק"ל}

חיים כולכם היום", היינו כי מה הקדוש ברוך הוא נצחי אף הדבק בו נעשה נצחי.

ועל כן אמרו רבותינו ז"ל "אל הכי א"ר יוחנן יעקב אבינו לא מת א"ל וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא א"ל מקרא אני דורש שנאמר {ירמיהו ל' י'} ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", ולכאורה צריך להבין מה הילפותא שאמר מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, וכי משום שנכתבו זה לצד זה, וכי לא הוזכרו בהרבה מקומות בתורה האבות הקדושים יחד עם הדורות הבאים.

הדבק בהקב"ה נעשה אמת – ואמת קאי לעולם

רק הנראה כי הכא קרא לו 'עבדי יעקב' ואמרו רבותינו ז"ל דעבד מלך מלך [עיין ברש"י עה"פ {בראשית ט"ו י"ח} דכתב כן "הנהר הגדול נהר פרת, לפי שהוא דבוק לארץ ישראל קוראהו גדול אע"פ שהוא מאוחר בד' נהרות היוצאים מעדן שנאמר והנהר הרביעי הוא פרת משל הדיוט עבד מלך מלך הדבק לשחזור וישתחוו לך], וממילא כיון שהוא דומה לרבו הרי הוא נצחי, בלי הפסק כלל, ועל כן מוכרח לומר דיעקב אבינו לא מת.

והענין מה שנאמר זה אצל יעקב אבינו ע"ה דווקא, כי יעקב אבינו ע"ה הוא עמוד התורה, כמו"ש {מיכה ד' כ'} "תתן אמת ליעקב" ואמת היא התורה, כמו"ש {משלי כ"ג כ"ג} "אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוסר ובינה", והנה אמרו רבותינו ז"ל {שבת ק"ד ע"א} "אמת קאי שיקרא לא קאי", וממילא כשם שהאמת קאי,

כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו {דברים ד' ז'}.

הנה מקודם לכן נאמר {שם ד' ד'} "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום", ובאור החיים הק' אמר, וז"ל "יתבאר על פי מה שכתב רמב"ם בפ"ו מהל' יסודי התורה וז"ל וז' שמות הם הוי"ה וכו' כל המוחק אפילו אות אחת מז' שמות אלו לוקה כל הנטפל לה' מלפניו מותר למוחקו וכו' מלאחריו כגון ד' של אלהיך כש של אלהיכם אינם נמחקים והרי הם כשאר אותיות של שם שהשם מקדשם ע"כ, והוא מה שנתכוון לומר להם במאמר הדבקים בה', פירוש ולפי ששם זה המיוחד שם הוי"ה אין אות נדבקת ונסמכת לו מלאחריו אלא מלפניו כגון לה' בה' כה' ואותיות אלו אין בהם קדושה ומותר למוחקם ואם כן תהיה דביקות ישראל בה' בדרך זה שאין השם מקדשם, לזה גמר אומר אלהיכם פירוש דביקות זה שאתם דבקים בה' אינה כדביקות האותיות שמלפניו אלא כאותיות שמלאחריו שהם כשם של אלהיכם שהם קדושים כשאר האותיות של השם".

מדביקות גשמית להקב"ה יש ללמוד עאכ"כ כח הדביקות הרוחנית

והנה צא וראה כי אילו האותיות אין להם דביקות אמיתית עם שם ה' ברוך הוא, רק דביקות גשמית בלבד שנכתבו כאחד בתיבה אחת וממילא מצטרפים להיות חלק משם הוי"ה ברוך הוא, על אחת כמה וכמה זה שדבק בהקדוש ברוך הוא בדביקות רוחנית שהוא חיבור אמיתי, על ידי שלומד את התורה הק' ומתחבר להשכל האלוקי, בוודאי ובוודאי שאי אפשר לו להינתק בשום פנים ואופן מהבורא ית', ועל כן נאמר 'ואתם הדבקים בד' אלוקיכם

עצת הקטף

הליכות ומנהגים – שבת [נ"ז].

ק"ב. מזמרין [בסעודת מלוה מלכה] הפיוט "במוצאי יום מנוחה".

1. הפיוט במוצאי יום מנוחה הוא להפייטן רבי יעקב מלוניל, הוא היה מתקופת בעלי התוספות, והוא נקרא בכמה מקורות 'רבי יעקב הנזיר', והיה שד"ר.

ראשי תיבות היוצאים מראשי הבתים לפי הנוסח המקובל הוא 'יעקב מנוי', היינו כי הבית הראשון 'במוצאי יום מנוחה' הוי ענין הקדמה לפיוט, ומכאן ואילך כל ראשי הבתים הוא ר"ת יעקב מנוי, והבית שאחר כך הוא 'חזק', ושני בתים האחרונים הוי ענין סיום וחתומת הפיוט.

במוצאי יום מנוחה, המצא לעמך רחוקה, שלח תשבי לגאולה, ונס גוון וגאולה. ואתה לך צורי, לקבץ עם מפגרי, מיד גוי אכזרי, אשר כרה לי שוחה.

על דודים תעורר אל, למלט עם אשר שואל, ראות טובך בבוטא גואל, לשח זורה ונדחה.

קרא ישע לעם נדבה, אל דגול מרובה, יהי שבוע הבא, לישועה ולרחוקה. בת ציון השכולה, אשר היא היום געולה, עתה תהיה בעולה, באם הבנים שמחה.

מענות אזי זובון, ופדויי ה' ושובון ומי ישע וישאבון, והצרה נשפחה. נחה עמך כאב רחמן, וצפצפו עם לא אלמן, דבר ה' אשר נאמן, בהקמך הבטחה.

ידידים פליטי חרץ, נגינות יקחו במרץ, בלי צנחה ובלי פרח, אין יוצאת ואין צנחה.

יהי החדש הזה, כנבואת אבי חוזה, וישמע בבית זה, קול ששון וקול שמחה.

חזק ומלא משאלותינו, אמיץ ועשה בקשתנו, והוא ישלח במשיעה ידיו, ברכה והצלחה.

במוצאי יום גלה, שמך נורא עלילה, שלח תשבי לעם קגלה, רוח ששון והנחה. קול צהלה ורנה, שפתינו אז תרננה, אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הצליחה נא.

אמנם לפי הנוסחאות הקדומות אשר מצורף כמה בתים אחרים לפיוט זה יוצא הר"ת 'יעקב מן ירחיו', ואין הכוונה בשם זה ליריחו של ארץ ישראל, שלא היה רבי יעקב דר שם כלל, אלא לעיר לוניל שבצפת מקום מגוריו, שהייתה נקראת בלשון היהודים ירחיו, כי 'לוני' בלשון צרפת הוא 'ירח'.

וזהו נוסח הפיוט לפי הנוסחאות המדוקדות:

במוצאי יום מנוחה המצא לעמך רחוקה שלח תשבי לגאולה ונסו וגוון וגאולה

ואתה לך צורי לקבץ עם מפגרי מיד גוי אכזרי אשר כרו לי שוחה על דודים תעורר אל מלט עם אשר שואל ראות טובך בבוטא גואל לשח זורה ונדחה

קרא ישע לעם נדבה אל דגול מרובה יהי שבוע הבא לישועה ולרחוקה בת ציון השכולה אשר היא היום געולה עתה תהיה בעולה אם הבנים שמחה

מענות אזי זובון ופדויי ה' ושובון ומי ישע וישאבון והצרה נשפחה נחה עמך כאב רחמן וצפצפו עם לא אלמן דבר ה' אשר נאמן בהקמך הבטחה

יהי החדש הזה כנבואת אבי חוזה וישמע בבית זה קול ששון וקול שמחה

רפא נא יה כאבי ורב פשעי ורב חבי למענד עשה נא אבי והושיעה נא והצליחה

ידידים פליטי חרץ נגינות יקחו במרץ בלי צנחה ובלי פרח אין יוצאת ואין צנחה

חי ומלא משאלותינו למיחלים בבקשתנו ישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו נגילה ונשמחה

וראה עניי ואל קשויי סלח מריי ועיווי קשור נא כאבי בבית איווי בקול תודה לך אדבה

בנה חומות ארמוני וישירו שם פהני וקול הודו את ה' בקול ששון וקול שמחה

והנה מלבד הבתים החסרים בנוסחאות שלנו, גם בעצם הנוסח עצמו של הבתים הקיימים יש איזה שינוי גירסאות מן הנוסחאות הישנים, כאשר יראה המעיין.

יש הטוענים כי פיוט זה נתקן לשבת ראש חודש או לשבת שמקדשין בו את הלבנה, כיון שיש בו בית אחד "יהי החדש הזה" שמשמע שהוא מדבר על ענין החדש כולו, אמנם מנהג רוב המקומות וכן נהגו רבותינו ז"ל לאומרו בכל מוצש"ק, ובאמת אפשר לומר כי רוב שבתות השנה הוא ענין של חודש, כי שבת אחת מקדשין בה הלבנה, ושבת אחת הוא מברכין החדש, ושבת אחת היא השבת הראשונה של החדש, ועל כן ראוי לאומרו בכל שבוע ושבוע.

מעט צרי

ולמנחם לבינו זמרת הא!

השבוע אנחנו קוראים בתורה את ההמנון היהודי לשעתו ולכל הדורות בכל מצב ולכל אחד, פרשת קריאת שמע, 'שמע ישראל ד' אלוהינו ד' אחד' – לא פלא איפה כי בפרשה זו נכתב הציווי של העברת המסורת לדורות, כל חובת חינוך הילדים נכתב בתוכה "ושננתם לבניך ודברתם בם בשבתך בביתך בדרך ובשכבך ובקומך", בלי חינוך לדורות הלאה אין קיום לכל התורה והמצוות, אין מסורת ישראל, ואין העברת השרביט לדור הצעיר, על מנת שיהיה המשכיות לאותה קריאה נצחית של 'שמע ישראל' חייב להיות מהיסוד חינוך הילדים כראוי.

וכשאנחנו מתבוננים בפרשה הזו אנחנו רואים דבר מעניין, התורה אומרת לנו "ושננתם לבניך ודברתם בם בשבתך בביתך ובלכת בדרך ובשכבך ובקומך" ולכאורה היה צריך להיות כתוב "ושננתם לבניך ודיברו בם בשבתם בביתם ובלכתם בדרך ובשכבם ובקומם" וכדומה, כי התורה אוהזת כעת במצוות חינוך הילדים, המצוה ללמד את הבנים את קיום התורה הלאה, על מנת שהם ידברו בה בשבתם בביתם, זה לא בשביל שאתה תדבר בם ?

אולי תאמר שיש כאן שני דברים נפרדים, האחד מצות 'ושננתם לבניך' שזה חינוך הילדים, והשני הוא 'ודברת בם' שאתה בעצמך תלמד תורה, אבל זה לא מסתדר, כי זה לא הסדר הנכון, כי אם כן היה צריך לומר דבר ראשון 'ודברת בם' ואחר כך 'ושננתם לבניך' כי לפי סדר הדורות ככה זה, שדבר ראשון אתה עצמך תדבר בם, ואז תשנן לבניך, וגם איך אפשר לשנן לבנים אם לא למדת בעצמך ?

לחות של חנוכה

רק יש כאן רעיון גדול שהתורה הקדושה מלמדת אותנו בחינוך הילדים 'ושננתם לבניך' איך תעשה את זה? מה הדרך שתצליח להעביר לילדים שלך את התורה, להקנות להם את זה לקנין נצחי, שיחדור להם לעצמות, האם הדרך היא לחזור שוב ושוב? לשגע להם את השכל? להילחם איתם עד שירצו ללמוד תורה? איך עושים את זה? אומרת לך התורה, הדרך לזה עוברת ב'ודברת בם' אם אתה עצמך תדבר בם, אתה תהיה להם הדוגמא האישית ללימוד התורה, זה הדרך הנכונה איך שהדבר יעבור הלאה לבנים, זה הצורה הבטוחה יותר ללמד את הילדים את הדרך חיים שאתה רוצה שילכו בה, בלי שהדברים ימאסו עליהם, בלי שירצו לעזוב אותה, כשהם יראו שאתה עצמך נהנה מהתורה ולא עוזב אותה בשום מצב, 'בשבתך בביתך' ובלכת בדרך' 'ובשכבך' 'ובקומך' זה יקלט להם בראש שאתה באמת אוהב את התורה ונהנה ממנה, ממילא הם גם כן ירצו ללכת בדרך זו.

ההקדמה לפרשת קריאת שמע היא כך "וזאת המצוה החקים והמשפטים אשר צוה ד' אלוהים ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה. למען תירא את ד' אלוהיך לשמר את כל חוקותיו ומצותיו אשר אנכי מצוך אתה ובנך ובן בנך כל ימי חיך ולמען יאריכון ימיך" – התורה מתחילה ואומרת "זאת המצוה וכו' ללמד אתכם", היא פותחת עם הדור הראשון אילו שעוברים את הירדן, ואחר כך היא ממשיכה לילדים שלהם 'למען תירא וכו' אתה ובנך ובן בנך' עד כאן הכל טוב ויפה, אך הסיומת של הדברים חוזרת שוב פעם אל הדור הראשון 'כל ימי חיך ולמען יאריכון ימיך', הרי אחרי שהוסיפו למכלול גם הבנים היה צריך להיות כתוב 'כל ימי חיךך ולמען יאריכון ימיכם' ?

לפי הדברים הנ"ל מובן כי התורה לא מדברת כאן על הבנים בכלל, אלא על האב בלבד, התורה מורה לו איך לעסוק בעבודת ד', באופן שישתמש לילדים שלו הלאה, כי צורת העבודה של האב משפיעה אוטומטי על הבן, ועל זה התורה אומרת "למען תירא אתה ובנך ובן בנך", היינו שהעבודה והתורה שלך תשפיע הלאה לדורות, כי הדוגמא האישית שרואים זה החינוך החזק ביותר שחודר לילדים ולדורות הלאה, ואחרי זה הוא מסיים "כל ימי חיךך" כי הוא מדבר על האב, אם תעשה ככה כל ימי חיךך ולא תפסיק בשום פנים, זה מה שיגרום לדבר לעבור לילדים שלך הלאה, יהיה להם מול עיניהם דמות של חינוך אמיתי.

עשה לך שרה

האם יש מקור להצביע על הספר תורה בהגבהה? והאם באצבע הזרת? והאם מנשקים אחר כך את היד?

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל {דברים ד' מ"ד}.

הנה במסכת סופרים {פ"ד ה"ח} נכתב ו'מגביהו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים לימניו ולשמאלו, ומחזירו לפניו ולאחוריו, שמצוה לכל אנשים ונשים לראות הכתוב ולקרוע ולומר, וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל' וכו', עכ"ל, וכן נפסק בשו"ע {א"ח סי' ק"לד סעי' ב'}.
והנה מנהג ישראל תורה בשעה שמגביהין הספר תורה ואומרים מקרא זה מראים על הספר תורה בזרת ואחר כך נושקין אותה.

והנה על עצם המנהג להראות באצבע על הספר תורה, יש להביא לו מקור מדברי רבותינו ז"ל {תענית ל"א ע"א} דאמרו "אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר" {ישעיהו כ"ה ט'} ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", עכ"ל, וכשם כשישראל רואים את הקב"ה מראים באצבע, כמו"כ כשוראים ספר תורה מראים באצבע, אמנם צריך להתבונן בעצם הדבר שהביא ראיה מקרא דישעיהו והתם לא הוזכר כלל שמראים באצבע, ואם מפני שנאמר הלשון 'זה' הרי זה מוכיח שהוא נוכח למולו אך אין מוכיח שמראה באצבעו.

וברש"י שם כתב {שם ד"ה מראה באצבעו} וז"ל: "ואומר, זה ה' קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", ולא ביאר דבריו – ונראה כי למדו זה מה שכתב במקרא שני פעמים 'זה' בזה אחר זה, דכיון שהאזן נוכח אמר זה פעם אחת, מה צריך לכלול שוב ולומר עוד 'זה' מכאן למד ר' אליעזר שהוא כאדם המצביע על דבר ומראה באצבעו 'זה הדבר'.

יש להוסיף על פי הדברים האלה עוד, כי אמרנו בגמרא {מנחות כ"ט ע"א} "תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חודש ושרצים מנורה דכתיב {במדבר ח' ד'} וזה מעשה המנורה ראש חודש דכתיב {שמות י"ב ב'} החודש הזה לכם ראש חדש שרצים דכתיב {ויקרא י"א כ"ט} וזה לכם הטמא".

וזו הוסיף על פי הדברים האלה עוד, כי אמרנו בגמרא {מנחות כ"ט ע"א} "תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חודש ושרצים מנורה דכתיב {במדבר ח' ד'} וזה מעשה המנורה ראש חודש דכתיב {שמות י"ב ב'} החודש הזה לכם ראש חדש שרצים דכתיב {ויקרא י"א כ"ט} וזה לכם הטמא".

אמנם דבריו לא יובנו כלל, שהרי מצינו בהלכה שנוהגים לנשק באיזהו מקומן את התפילין, כגון באמירת פותח את ירך וכן ביוצר אור ועוד, וכי אפשר לנשק את התפילין של ראש ממש, אם לא על ידי ידו? ! ויותר מכך ראה ראיתי במנהגי בלאזיב כי כן היה מנהג הרמ"ק רבי צבי אלימלך מבלאזיב ז"ע בעת שהיה ספר תורה עובר לפניו שהיה נוגע בו בידו ומנשק את ידו, ולא את הספר תורה עצמו, כי בשפלותו היה אומר האיך פה כזה ינשק את הספר תורה עצמו.

וכו', עכ"ל - הראיה שכל מקום שנאמר זה היינו להראות באצבע, ועל כן כשואמרים 'וזאת התורה' מראים על הס"ת באצבע.

אמנם לא נזכר בזה באיזה אצבע יש להראות, ובפשטות שאמר 'מראה באצבעו' היה אפשר לומר דהכוונה היא עם האצבע השנייה הנקראת 'אצבע', וכך הוא באמת הדרך להצביע באצבע זו, ולכן היא נקראת בשם אצבע כי מצביעים בה ומראים איתה.

אמנם במדרש {שהש"ר פ"ב פסוק ד'} מצינו שאמרו "אמר רבי חונייא: לשעבר אדם מראה איקונין באצבעו והיה נזוק, ועכשיו אדם מניח ידו על האזכרה כמה פעמים ואינו נזוק. ולא עוד, אלא שאמר הקדוש ברוך הוא: 'וגודלו עלי אהבה' עכ"ל, משמע שמראים על הספר תורה באצבע [אגודל – אמנם העניף יוסף פירש 'וגודלו עלי אהבה' לשון גדולה, וכן מסתבר שהרי אין דרך להראות דבר באגודל].

ויש מביאים מקור לדבר מדברי הגאון רבי חיים פלאגי ז"ל, אמנם המעיין בדבריו בספר חיים {סי' ג' אות ו'} יראה שלא הזכיר כלל ענין הזרת, ואדרבה אמר בפשטות 'להראות באצבע'.

ולענין נשיקת האצבע אחר כך – הנה בספר 'זכור נתן' להגאון רבי נחמן נתן קורנל ז"ל {השמטות בסוף, כתב כך 'יהמון עם מניחים ידיהם על המזוזה ונושקים את ידיהם, וכן כשמראים להם הספר תורה מרחוק ואומרים וזאת התורה וכו' נושקים את ידיהם. וזה ודאי מנהג בורות ושותות, וכי פרוחה הקדושה מהספר תורה או מהמזוזה עד שיעשו ידיהם קדושים לנשק אותם. המצוה לנשק הספר תורה או המזוזה בעצמו לא הידיים. וכן מצינו שגדולי החכמים היו נושקים התפילין גופן לא הידיים אשר נגעו בתפילין, וכו' ויען שראיתי שכמה תלמידי חכמים עושין ג"כ כך, לכן כתבתי זה', עכ"ל.

ואולי עיקר טענת הזכור נתן' היא על נשיקה באוויר, אבל שנוגעים בחפץ של קדושה בידו, יש טעם לנשק אחר כך היד שנגעה בדבר קדוש, ורק בהגבהה שאין נוגעים בספר תורה תמה על מה שמנשקים אחר כך היד.

ונראה לתרץ שני הדברים גם יחד – המקור להראות בזרת, וגם מקור להנשיקה של היד אחר כך, כי המעיין בתוך דברי הספר החיים {שם} לרבי חיים פלאגי יראה שכך היה עיקר המנהג: "רובא דעלמא נהגו לאחוזו בציצית שבטליתו ולנשק נגד הספר תורה, וכנראה דנהגו כן בשביל שלא להראות באצבע ריקם כלפי הספר תורה וכו' ואולי נהגו כן על דרך שנהגו בכרכת הלבנה לפי אחד מן הטעמים שהוא משום וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', ובעת הקריאה בספר תורה דבר בעתו להעלות בו זכרונו את כל מצות כ' הכתובים בספר תורה", עכ"ל, ולפי"ז אפשר לומר שפיר מה שנהגו להראות באצבע כיון שאת הציצית מחזיקין בין הקמיצה לזרת {כמו שכתב המש"ב א"ח סי' כ"ד ס"ק ד' בשם האריז"ל, והרי אף אפשר להרים האצבע קמיצה לבדה מצד הטבע שלה, ועל כן נוהגים להראות ב'זרת' שהיא אוחות בציצית! ולפי"ז שפיר מה שמנשקים אחר כך היד כי היא אוחות ב'זרת' שבקדושה דהיינו הציצית!

שרפי הודש

הגה"ק רבי נתן נטע שפירא זצוק"ל בעל "מגלה עמוקות" – י"ג אב ה'שצ"ג

הוריו – אביו הצדיק רבי שלמה שפירא זצ"ל בנו של הגאון רבי נתן נטע שפירא זצ"ל בעל ה"אמרי שפר" אבר"ק הורדנא {אשר על שמו נקרא} . . . לידתו – נולד בשנת ה'שמ"ה בעיר הורדנא.

נו"ב – בשנת ה'שס"ח עבר למקז'ימיז שבקרוב, שם נשא לאשה את מרת רויזא ע"ה בת רבי משה יעקלס ז"ל מראשי הקהילה {אחיו של רבי אייזיק יעקלס ז"ל הנודע מפרנסי העיר}.

רבותיו – למד תורה מפי הגאון האדיר רבי משה מרדכי מרגליות זצוק"ל מקראקא בעל "חסדי ד"ו" ר"מענה רך".

פעילותו – תיכף בבואו לעיר קרקוב החל מנהיג קהילה בבית מדרש במחוז קז'ימיז שם, בשנת ה'שע"ז עם פטירתו של רבו הגדול נתקבל לכהן כראש ישיבה דמתא בעיר קראקא וכדרשן ומוכיח וכאב"ד בעיר עד סוף ימיו, היה משלב בתורתו את תורת הנגלה עם תורת הנסתר בחידושים גדולים, ונודע לדורות בגדלותו בתורת הנסתר.

תורתו – ספרו הגדול "מגלה עמוקות" על התורה, וכן "מגלה עמוקות" על רנ"ב ביאורים בתפילת משה רבינו ע"ה בכתבו 'אעברה נא ואראה' וכמוזכר בהקדמת ספרו שהיה בדעתו להוסיף ולהרבות בפירושים בענין תפילת משה וכמקובל שהיה לו אלף פירושים, אך לפתע ככה האור ונתגלה לו 'רב לו אל תוסף עוד' ולא כתב עוד ונלפלא תמצא כי יומא דהילולא דיליה חל דרך כלל בשבוע זה של פרשת ואתחנן בה נאמר "אעברה נא ואראה", ספר "חידושי אנשי שם" על הרי"ף, פירוש על הוזה"ק אשר הודפס בחיי חיותו, כמו כן כתב אלף פירושים על ענין הא' זעירא שבתיבת ויקרא אך רובם לא שרדו לדורות, כמו כן חיבורים נוספים אשר אבדו.

זרעו – בנו הגאון רבי שלמה זצ"ל אב"ד צ'ימר ואח"כ בלוקאטש חתן המהרש"א, בנו רבי משה זצ"ל, בנו רבי יצחק זצ"ל, בנו רבי ישראל זצ"ל, בנו רבי יהודה לייב זצ"ל, בתו מרת יוטא ע"ה זו' רבי יששכר בעריש בן ישכר זצ"ל, בתו מרת חוה דבורה ע"ה בזיו"ר נישאה לרבי אברהם חיים שור זצ"ל, בזיו"ש נישאה לרבי אברהם ז"ק זצ"ל, בזיווג שלישי נישאה לרבי ישעיהו הילדסהיים זצ"ל, בתו מרת ליפשא שמחה ע"ה זו' רבי ישראל היילפרין זצ"ל מקראטשין, בתו מרת דאבריש ע"ה, ובתו מרת גאטל ע"ה.

הסתלקותו – נסתלק ביום י"ג אב ה'שצ"ג ומנו"כ בביה"ח העתיק בקרקוב, ועל ציונו הק' נכתב "פה נטמן איש אלקי קדוש מן הקדמונים, מגלה עמוקות ורזין ומטמונים, הוא שאומרים עליו שדיבר אתו אליהו פנים אל פנים"

פע"א הודיע בעל המגלה עמוקות לראש הקהל כי בדעתו לעזוב את תפקידו כאב"ד בעיר ולעבור לשכון בעיר אחרת, בצער רב נודע הדבר לכל בני העיר אשר אהבוהו אהבת נפש, ועל מנת לכבדו כראוי ערכו לכבודו מסיבה אשר התעתדה להיות ביום פלוני, והנה שעות אחדות קודם המסיבה קרא המגלה עמוקות לראש הקהל והודיעו כי מסכים הוא להישר בתפקידו, הלא אשר התפלא מאד מה סבר הרב מתחילה ומה נשתנה בדעתו עתה, השיב לו המגלה עמוקות ואמר, לפני כמה שעות באו אצלי לדין תורה יעקב העשירי של העיר עם ר' משה התלמיד חכם מוכר הכעכים, והדין ודברים ביניהם כך היה: יעקב העשירי אשר ראה את ר' משה מוכר כעכים יום יום בחוצות העיר, פנה אליו ושאלו על הדבר, כיון שכל הוויתו בתורה מדוע לא ישב בבית המדרש ויעסוק בתורה, אך הלה השיב כי צריך הוא לצאת לפרנסתו ולמחיית ביתו, שאל אותו יעקב העשירי וכמה משכורתך, השיב לו ר' משה – כך וכך זלוטי בחודש, אמר לו יעקב העשירי – הבה ונעשה עסקה בינינו אני יפרנס אותך מידי חודש בכפול ממשכורתך של עתה, ואתה לעומת זאת תשב ותלמד בבית המדרש! וכך היה, תקופה ארוכה החזיק העסק ביניהם מצוין, אך יום אחד רואה יעקב העשירי את ר' משה שוב עומד ברחובה של עיר ומוכר כעכים, שאל אותו על הדבר, וכי חסר לך ממון? אני יוסיף לך יותר ממה שסיכמנו כהנה וכהנה, אך ר' משה השיבו – לא, לא חסר לי מאומה, רק זאת כי כאשר הייתי מוכר כעכים מקדמא דנא הייתי קם בבוקר נושא תפילה להקב"ה שיצליחני למכור הכעכים, וככה כל כעך שנשאר בעגלה נשאתי עיני להקב"ה שאני יצליח למכור גם אותו, ככה הרגשתי חיבור עמוק להקב"ה, אבל עכשיו שאתה מפרנס אותי אני לא מרגיש את אותו קשר שוב, ועל זה אני לא מסכים לוותר בשום פנים! וכך באו יעקב העשירי ור' משה מוכר הכעכים לדין תורה לפני המגלה עמוקות שיכריע ביניהם מי צודק! אמר המגלה עמוקות לראש הקהל, כאשר ראיתי את זה התרגשתי עד עמקי ליבי 'כזה עיר שאלו הדיני תורה שלה איני יכול לעזוב בשום פנים!!!

רבינו מזה"ר נמנה על צאצאיו

קטפי גנוזות

המשך – סיפורים חדשים בפרסום ראשון על הרה"ק רבי מאיר שלום מביאליסטוק זי"ע

רב זצ"ל, והיו כל בני המשפחה והאורחים שואלים אותו פסוק מהתורה או מן הנביאים ומן הכתובים, והיה מצייץ לאלתר את מקורו טהור בידיעה עצומה.

רחוב יהודי בביאליסטוק לפני המלחמה

ווארט מהרה"ק מביאליסטוק זי"ע

מה שאמרו רבותינו ז"ל {שבעות ט' ע"א} על שער של ראש חודש שהוא כפרה לכל תולדותם, "אמר ר"ל מה נשתנה שער של ר"ח שנאמר בו לה' אמר הקב"ה שער זה היא כפרה על שמיעטתי את הירח, ולכאורה צריך להבין כיון שכביכול הקדוש ברוך הוא צריך כפרה למה בני ישראל צריכים להביא עליו את הכפרה, הרי הוא עצמו צריך להביאה.

רק כי באמת כל הסיבה מה שמיעט הקדוש ברוך הוא את הלבנה היה מחמת שאמרה דאי אפשר לשני מלכים בכתר אחד, ולכאורה על זה ישני עיצות, העצה האחת היא למעט את הלבנה, והעצה השניה היא להגדיל את החמה, ולכאורה העצה השניה טובה מן הראשונה כי אינו צריך למעט הלבנה ככהוא זה מגודלה, וא"כ למה לא עשה כן הקב"ה.

רק כי באמת אם יגדיל הקב"ה את החמה הרי זה בחי' בריאת העולם שהיתה החמה גדולה, וראה הקדוש ברוך הוא שאינה ראוי להשתמש באור הזה ועל כן גזרו לצדיקים לעתיד לבוא, נמצא אשר מחמת מיעוט מדרגתם של ישראל אי אפשר להגדיל את החמה, וא"כ בהכרח היה למעט את הלבנה, וממילא כביכול הוא אשמת ישראל שהיה הקב"ה צריך למעט הלבנה, ועל כן מן הדין הוא שאתם תביאו את הקרבן על אשר מיעטתי את הלבנה.

המשך אי"ה בגליון הבעלי"מ

העבודה מסלונים] לביהמ"ד שלו ושאל להסידיו שעמדו שם – וביניהם רבי נחום – אם יש למישהו מהם סיום מסכת למחר בבוקר ... ענה לו ר' נחום שבמשך הלילה ילמוד ויסיים מסכת פסחים, המשך הישיש הנ"ל כי רבי נחום התחיל מיד בערב ללמוד מסכת פסחים, וככה למד כל הלילה בנעימה ובקול ועד הבוקר היה לו סיום מסכת לכבודו של רבון,

חסידישע טיש בבריסק

כאשר היה הרה"ק רבי מאיר שלום זי"ע מגיע לעיר בריסק לבקר אצל אביו רבי דב זצ"ל, היה הגאון מבריסק זצ"ל שולח את בנו לעריכת השלחן הטהור אצל הרה"ק מביאליסטוק זי"ע [כן שח הגאון רבי מאיר סולובצ'יק זצ"ל ראש ישיבת בריסק ובנו של הגאון מבריסק זצ"ל הרה"ג רבי אליעזר שצדוובצ'יק זצ"ל].

בית הכנסת הגדול בביאליסטוק

אגב אורחא יש לציין את אשר שחה הרבנית תל"ט"א א"ח דרבינו מהר"י, אשר שמעה מפייה של הרבנית פיינשטיין ע"ה א"ח להגאון רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל חדב"ג דהגאון מבריסק זצ"ל, אשר בפעם הראשונה שבא הרה"ק רבי מאיר שלום מביאליסטוק זי"ע לבריסק לבקר את אביו הרה"ג רבי דב זצ"ל, אחר התמנותו לאדמו"ר, יצא הגאון מבריסק זצ"ל לקראתו לפתח העיר לקבל פניו.

שואלין אותו בכל מקום - בן חמש למקרא

בהיות הרה"ק רבי מאיר שלום מביאליסטוק זי"ע בן ד' או חמש שנים, היה עולה על השולחן שבת אצל אביו הרה"ג רבי

כהמשך למאמר של שבוע העל"ט נביא עוד מקבץ סיפורים מתוך עשרות סיפורים נפלאים אשר שמענו מפי הרה"ג רבי אליעזר שצדוובצ'יק שליט"א מבורו פארק רב דקהל אגודת ישראל בקויענס אודות זקינו הרה"ק רבי מאיר שלום מביאליסטוק זי"ע.

מתי יהיה לרב זמן ללמוד?

היה יהודי בשם ר' אלטר וייצמן ז"ל, אשר בעת שנתמנה הרה"ק רבי מאיר שלום מביאליסטוק זצ"ל לרב אב"ד דשם, הוא היה השליח הממונה ליסוע לעיר בריסק על מנת לבשר לאביו את הבשורה המשמחת.

כאשר הגיע לבריסק ופגש את הרה"ג רבי דב זצ"ל ובישר לו את הבשורה הגדולה, תחת השמחה והארת פנים אשר היתה אמורה למלאות אותו, הוציא מפיו אנחה גדולה ומשיכת כתפים.

הלה התפלא מאד, והביע את פליאתו בפני הרה"ג רבי דב זצ"ל, ושאל, וכי לא בשורה טובה היא מה שבאתי לבשרך?

השיב הרה"ג רבי דב זצ"ל, אילו היית מבשר לי כי בני היקר הקים שיעור תורה, או ישיבה לתלמידים הייתי שמח עד מאד, אבל עתה כשהוא יהיה רב, יבואו אליו בכל צורכי העיר, ובכל הדיני תורה, מתי יהיה לו זמן ללמוד ???

סיום מסכתא משך הלילה

פעם אחת לביל ערב פסח נכנס הרה"ק רבי מנחם נחום מקוברין זי"ע לבית המדרש ושאל את הקהל, למי יש סיום מסכתא למחר בבוקר עבור תענית בכורים [הרה"ק מקוברין זי"ע היה בכור], לאף אחד מן הקהל לא היה סיום מוכן, והשיבו בשלילה, היה שם חתנו הרה"ק רבי מאיר שלום מביאליסטוק זי"ע, אשר לאלתר הכריז לי יש סיום מסכתא למחר, מיד התיישב הרה"ק רבי מאיר שלום זי"ע משך כל הלילה ועסק במסכת פסחים מרישא ועד גמרא, ולבוקרו של יום הגיע עם סיום מסכתא.

אגב יש לציין כי במאמרו של הרב י. ה. קנציפולסקי ז"ל בהמודיע א' אב תשכ"ח הביא מעשה זה על הרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע גופיה, וכך דבריו שם: סיפר ישיש אחד מחסידי סלונים ר' יצחק רודבסקי ז"ל [שזוכר כשהיה בחור צעיר ונסע לחג הפסח לסלונים, שבביל פתחו חמץ נכנס פתאום הרבי ר' אברהם [בעל היסוד

שהשמחה במעונם

נשגר ברכת מזל טבא וגדיא יאה לידידינו היקרים

מעלת הרבנית מבוסטון שליט"א – פלעטבוש א"ח אדמו"ר הרה"ג רבי פנחס דוד הורביץ מבוסטון צוק"ל וכת רבינו מהר"ם צוק"ל ולבנה הרה"ג ר' מרדכי שליט"א לאירוסי הנכד / הבן הבה"ח יהודה שיחי' בשעט"מ ולמז"ט

כה יתן ד' וכה יוסיף שפע רב ממעון הברכות ואך טוב וחסד וירפוכם כל הימים

לקראת יומא דהילולא רבא דבקש"ת רבינו מהר"י צוק"ל ו' אלול ה'תשפ"ג

הננו מתעתדים להוציא גליון מורחב וכמו"כ לערוך בו מאמר שני אודות עבודת התפלה ובפרט בימים הנוראים ע"כ על מי שיש תחת ידו עובדות והנהגות הליכות ומנהגים בענינים הללו נודה לו מאד שישלח לכתובת המכון – ויהא שכתו מן השמים

השתדלו וחרבו תחינה ובקשה לפני שוכן מרומים

לרפואתה השלימה והאיתנה של

הרבנית הצדקנית מרת בילא רחל תחי' בת שפרה לבריות גופא ונהורא מעליא ממודרז'ין תליט"א בתוך שאר כל חולי ישראל

והן קל כביר לא ימאס תפילת רבים

הפצת הגליון נדבת ידידינו

הרה"ח ר' שמעון שטערן שליט"א

לרפוש"ש לבנו הבחור יהודה שיחי' בתוך שאר כל חולי ישראל בריות גופא ונהורא מעליא

ולהצלחה בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות ולהווישע בכל מילי דמיטב

יו"ל ע"י מכון

"מרגניתא דרבי מאיר"

דראהביטש

רח' יעבץ 2 בני ברק

לתרומות – הארות והערות – והצטרפות לרשימת התפוצה

נא לפנות לסלי' 0548421038

או לדוא"ל

mdm1038@gmail.com

© כל הזכויות שמורות